

PUOLANGAN KUNTA

Tarkastuslautakunta
2017 - 2020

ARVIOINTIKERTOMUS 2019

Tarkastuslautakunta 5.6.2020

VUODEN 2019 ARVIOINTIKERTOMUKSEN SISÄLLYSLUETTELO

1	TARKASTUSTOIMINNAN JA ARVIOINNIN TOTEUTUKSEN KUVAUS.....	3
1.1	Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimivaltuudet.....	3
1.2	Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja työohjelma 2018.....	4
2	VUODEN 2017 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY.....	6
3	TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	6
3.1	Talousarvion sitovuus ja tavoitteiden toteutuminen.....	6
3.2	Toiminnallisten tavoitteiden / talousarvion toteutuminen	8
4	TARKASTUSLAUTAKUNNAN MUUT HAVAINNOT JA ARVIOINNIT	10
4.1	Kunnan yleishallinto	10
4.2	Sosiaali- ja terveystaloudet.....	10
4.3	Sivistystoimi.....	11
6	KUNNAN SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA	12
6	TILINTARKASTUSKERTOMUS	12
7	ALLEKIRJOITUKSET.....	12

1 TARKASTUSTOIMINNAN JA ARVIOINNIN TOTEUTUKSEN KUVAUS

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimivaltuudet

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Uusitun hallintosäännön 9. luvussa "ulkoinen valvonta"65 §:ssä on määritelty tarkastuslautakunnan tehtävät:

Sen lisäksi mitä kuntalain 121 §:ssä säädetään, tarkastuslautakunnan on:

- 1) seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi.
- 2) huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollista- va tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttä- mässä laajuudessa sekä
- 3) tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkas- tuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla

Arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain valtuustolle annettavassa arviointikertomukses- sa toukokuun loppuun mennessä. Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslau- takunta voi antaa valtuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana valtuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

1.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja työohjelma 2019

Uusitun hallintosäännön 2 luvun 7 §:n mukaan tarkastuslautakunnassa on neljä jäsentä ja yhtä monta varajäsentä. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja ja varsinaiset voivat olla joko valtuutettuja tai varavaltuutettuja.

Kunnanvaltuusto valitsi kokouksessaan 15.6.2017 § 25 toimikaudekseen tarkastuslautakunnan jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet:

	jäsen	varajäsen
puheenjohtaja	Heli Kinnunen	Juha Nuorala
varapuheenjohtaja	Seppo Rajala	Arvo Mikkonen
	Martti Köngäs	Marketta Moilanen
	Anna-Maija Sutinen	Pirkko-Liisa Kurttila

Marketta Moilanen on valittu valtuuston 26.11.2019 pidetyssä kokouksessa kunnanhallituksen varajäseneksi. Valinnan jälkeen hän on ollut esteellinen toimimaan tarkastuslautakunnan varajäsenenä.

Kunnanvaltuuston valitsemana tilintarkastusyhteisönä toimii BDO Auditor Oy, vastuullisena tilintarkastajan Tuula Roininen JHTT. Tilintarkastaja on avustanut suunnitelman, työohjelman ja arviointikertomuksen tekemisessä.

Tarkastuslautakunta hyväksyi vuoden 2019 työohjelman kokouksessaan 9.9.2019.

Toimintasuunnitelman teon yhteydessä tarkastuslautakunnan jäsenet arvioivat omia esteellisyyksiään. Marketta Moilanen on esteellinen teknisen lautakunnan puheenjohtajana teknisen toimen asioita käsiteltäessä ja arvioitaessa. Martti Köngäs on esteellinen sivistystoimen asioita käsiteltäessä ja arvioitaessa. Seppo Rajala on esteellinen Kainuun SOTE:n saamisselvittelyn osalta.

Tarkastuslautakunnan toteutunut työohjelma vuoden 2019 arvioinnissa

Kokousaika:	Arvioitavat asiat:	Arviointimenetelmä:
16.8.2019	<ul style="list-style-type: none"> Tarkastuslautakunnan työohjelman suunnittelu 2019 Sidonnaisuusrekisterin päivitys 	
9.9.2019	<ul style="list-style-type: none"> Tilintarkastajan työohjelma 2019 Talouskatsaus Tarkastuslautakunnan työohjelman täsmentäminen 	pormestari ja hallintojohtaja kuuleminen
10.10.2019	<ul style="list-style-type: none"> Kunnan hallinnon yleiskatsaus Työntekijäjärjestöjen edustajien kuuleminen 	pormestari ja hallintojohtaja pääluottamushenkilöt kuuleminen
19.12.2019	<ul style="list-style-type: none"> Sote-palveluiden tuottajien kuuleminen Arviointikertomukseen 2018 saatu palaute Sidonnaisuusilmoitusten täydentäminen 	pormestari ja hallintojohtaja Terveystalo/Kuntaturvan johtaja ja kotihoidon vastaava kuuleminen
20.2.2020	<ul style="list-style-type: none"> Sivistuslautakunnan talouden ja toiminnan toteutuminen 	sivistysjohtaja kuuleminen
16.4.2020	<ul style="list-style-type: none"> Kunnan tilinpäätös, toimintakertomus, tilinpäätöslaskelmat, konsernitilinpäätös, hallituksen selonteko sisäisestä valvonnasta sekä konsernivalvonnasta, tasapainoinen talous 	pormestari ja hallintojohtaja etäyhteys
18.5.2020 20.5.2020 5.6.2020	<ul style="list-style-type: none"> Arviointikertomuksen kirjoittaminen ja hyväksyminen. Esitykset valtuustolle Tilintarkastuskertomuksen käsittely 	ei haastatteluita

2 VUODEN 2018 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Valtuusto käsitteli vuoden 2018 arviointikertomuksen 18.6.2019

- tarkastuslautakunta kiinnitti huomiotaan hallinnon kehittämiseen. Hallintosääntöä on muutettu ja viimein syksyllä 2019 sääntö sai nykyisen muotonsa
- teknisen ja sivistystoimen osalta lautakunta totesi toiminnan toteutumisen ja lautakunnille ei jäänyt asioita, joihin olisi pitänyt antaa vastineet.
- kunnanhallituksen vastine arviointikertomukseen käsiteltiin valtuustossa 21.10.2019 § 16.
- tarkastuslautakunta totesi vanhan Kajaanin keskussairaalan eläkemenoperusteisten eläkemaksujen kaksinkertaisen maksamisen ja siitä aiheutuneet vaatimukset Kainuun sote-kuntayhtymältä.

3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

3.1 Talousarvion sitovuus ja tavoitteiden toteutuminen

Valtuusto päätti vuoden 2019 talousarviosta 15.11.2018 § 45. Vuoden 2019 aikana talousarviomuutoksia ei käyttötalouden osalta valtuustossa ole käsitelty. Investointia vastaavana hankkeena määrärahoja on myönnetty Honkainfra-yhtiön perustamiseen 21.10.2019 § 15. Osakepääomaksi määriteltiin 164 735 euroa, mikä on suoritettu omaisuuden luovuttamisena, apportina. Lisäksi kunta maksoi sijoitettuna vapaana omana pääomana 900 000 euroa yhtiöön. Yhtiö perustettiin vuoden 2019 lopussa ja se aloitti toimintansa 1.1.2020. Yhtiön perustamista ei ole käsitelty investointina.

Talousarvion sitovuus:

- käyttötalousosa
  - tulosalueittain netto = toimintakate
- Investointiosa
  - Investointien pääkohdat
- tuloslaskelmaosa
  - talousarvion mukaisesti valtionosuudet, verotulot sekä rahoitustuotot ja -kulut
- rahoitusosa
  - lainojen nosto ja lyhennykset. Vuonna 2019 talousarviolainoja arvioitiin nostettavan 2 miljoonaa euroa. Lainoja suunniteltiin lyhennettävän 782 000 euroa. Tilinpästä lainaa oli mahdollisuus nostaa 2 M€, tilinpäätöksessä kassalainaa käytössä oli 1 miljoonaa euroa.

Kunnanhallituksen tilinpäätöksessä sitoviksi tasoiksi esitetyt toteutumaiset:

- Käyttötalousosa ylitykset ja alitukset

Ylitykset käyttötalous netto	TA 2019 netto	Tot 2019 netto	Ylitys + / alitus -	%	Tot 2017	Tot 2018	muutos 18/19
Vaalit	- 4 207 €	- 7 190 €	2 983 €	70,91 %	- 10 151 €	- 883 €	714,27 %
Tarkastustoiminta	- 18 100 €	- 16 987 €	- 1 113 €	-6,15 %	- 12 685 €	- 19 192 €	11,49 %
Hallinto ja elinvoima	- 1 505 473 €	- 1 143 322 €	- 362 151 €	-24,06 %	- 1 532 643 €	- 1 589 481 €	28,07 %
Sosiaali- ja terveyspalvelut	- 14 764 211 €	- 15 033 571 €	- 269 360 €	1,82 %	- 14 792 941 €	- 14 791 886 €	1,63 %
Sivistyslautakunta	- 3 830 600 €	- 3 761 321 €	- 69 279 €	-1,81 %	- 3 721 900 €	- 3 698 466 €	1,70 %
Tekninen lautakunta	- 1 677 458 €	- 1 272 380 €	- 405 078 €	-24,15 %	- 2 085 000 €	- 1 694 390 €	24,91 %
	-21 800 049 €	-21 234 771 €	- 565 278 €	-2,59 %	-22 155 320 €	-21 794 298 €	2,57 %

Käyttötalouden nettomenot alittuivat 565 278 eurolla. Sitovuustason ylityksiä oli kaksi, sosiaali- ja terveyspalvelut ylittyivät 269 360 euroa, mikä on 1,25 % kokonaisnettomenoista. Ylitys ei ole oleellinen.

Nettokulut olivat vuoteen 2018 verrattuna 2,57 % pienemmät.

- Käyttötalouden kulut ja tuotot 2018 / 2019

Käyttötalous menot / tulot	Menot 2018	Menot 2019	Muutos + nousi - vähäni	Tulot 2018	Tulot 2019	Muutos + nousi - vähäni	netto
Vaalit	5 950,00 €	17 125,00 €	11 175,00 €	5 067,00 €	9 934,00 €	4 867,00 €	6 308,00 €
Tarkastustoiminta	19 192,00 €	16 987,00 €	- 2 205,00 €	- €	- €	- €	- 2 205,00 €
Hallinto ja elinvoima	1 963 540,00 €	1 694 511,00 €	- 269 029,00 €	374 058,00 €	451 189,00 €	77 131,00 €	- 346 160,00 €
Sosiaali- ja terveyspalvelut	16 791 645,00 €	16 849 988,00 €	58 343,00 €	1 999 760,00 €	1 816 417,00 €	- 183 343,00 €	241 686,00 €
Sivistyslautakunta	3 962 863,00 €	3 976 538,00 €	13 675,00 €	181 000,00 €	215 217,00 €	34 217,00 €	- 20 542,00 €
Tekninen lautakunta	3 746 080,00 €	3 675 610,00 €	- 70 470,00 €	2 051 690,00 €	2 404 130,00 €	352 440,00 €	- 422 910,00 €
	26 489 270,00 €	26 230 759,00 €	- 258 511,00 €	4 611 575,00 €	4 896 887,00 €	285 312,00 €	- 543 823,00 €

- Tuloslaskelmaosan toteutuma

	Tavoite 2019	Toteutuma 2019	Toteutuma 2018	Toteutuma 2017	2016
toimintatuotot / toimintakulut	13,53 %	18,74 %	17,70 %	14,80 %	17,50 %
Vuosikate / poistot	106,45 %	133,60 %	10,70 %	186,00 %	61,00 %
Vuosikate / asukas	427 €	546 €	45 €	849 €	198 €
Asukasmäärä	2597	2530	2597	2669	2737
Verotulot € / asukas	3 384 €	3 348 €	3 122 €	3 320 €	3 258 €
Valtionosuudet € / asukas	5 454 €	5 606 €	5 332 €	5 328 €	5 155 €
Verotulot / valtionosuudet	62,05 %	59,72 %	58,56 %	62,32 %	63,19 %

Talousarviossa tuotot toteutuvat odotettua paremmin (44 %). Tulot koostuivat pääasiallisesti kertaluonteisista eristä. Vuosikate riitti kattamaan vuotuiset poistot. Verotulot eivät toteutuneet aivan budjetoidusti, vajaaksi jäi noin 330 000 euroa. Kunnalla on yhteisöverotuotot korkeammat kuin kiinteistöverot. Asukaskohtaisesti laskettuna verotulot ja valtionosuudet ovat pysyneet suhteellisen tasaisena. Yhtenä syynä on asukaslukujakajan pienentyminen. Rahoituserät ovat pysyneet pieninä. Kunta maksaa talousarviolainoista sekä kassalainoista korkoa 42 323 euroa, mikä on 0,68 % lainojen yhteissummasta.

Nettositovuustaso ei kuvaa todellista kunnan toimintaa. Suositusten mukaan sekä menot että tulot tulisi olla sitovia.

Tilikauden tulos oli lähes 350 000 euroa positiivinen ja tuloksen käsittelyerinä lisättiin poistoeroa noin 144 000 euroa. Ylijäämäksi muodostui lähes 0,5 miljoonaa euroa. Vuonna 2018 tulos oli lähes 1 miljoonaa euroa negatiivinen. Tilinpäätöserien jälkeen alijäämäksi tuli 132 000 euroa.

Vuonna 2019 ei edellisten vuosien yli- ja alijäämään tehty oikaisuja. Omassa pääomassa on yli 2,6 miljoonaa euroa ylijäämää.

Investoinnit	TALOUSARVIO 2019			TOTEUTUMA 2019		
	Menot 2019	Tulot 2019	Sitovuus	Menot 2019	Tulot 2019	Ylitys
Kunnallistekniikka	130 000 €	- €	130 000 €	431 164 €	9 394 €	- 291 770 €
Kaavatiet, puistot ja muut yleiset alueet	465 000 €	190 000 €	275 000 €	109 231 €	89 238 €	255 007 €
Kiinteistöt	985 000 €	220 000 €	765 000 €	597 405 €		167 595 €
Kalusto- ja irtaimisto	175 000 €		175 000 €	123 511 €		51 489 €
Kiinteistöjen hankinta ja myynti, muut	60 000 €		60 000 €	165 450 €	1 512 160 €	1 406 710 €
	1 815 000 €	410 000 €	1 405 000 €	1 426 761 €	1 610 792 €	1 589 031 €

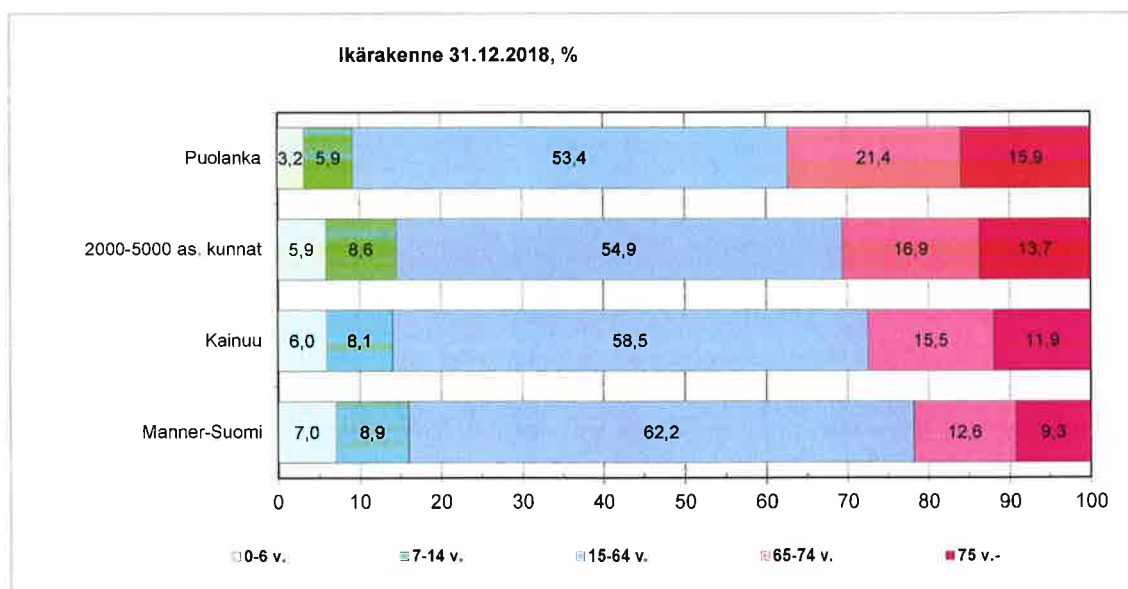
Investoinneissa on vuoden 2019 aikana toteutettu kiinteistöjen myyntiä. Tuloja myynneistä yli 1,1 M€. Kunnan investointien talousarviot olivat kokonaisuudessaan 1,4 miljoonaa nettomenoa. Nyt tilinpäätös kääntyi investoinneissa ylijäämäiseksi lähes 200 000 euroa. Myyntitulot olivat oleelliset ja ne olisi ollut hyvä toimintakertomuksessa dokumentoida.

Sitovuustasolla talousarvion ylitti kunnallistekniikka, lähes 300 000 euroa

- Talousarvion käsittelyn yhteydessä kunnanvaltuusto hyväksyi 2 miljoonan euron lainanostovaltuudet. Pitkäaikaista lainaa ei ole nostettu. Kassalainan määrä pysyi lähes muuttumattomana. Tilinpäätöksessä sitä oli 1 miljoonaa euroa. Kunnalla on sijoitusinstrumentteihin sijoitettuna 1,7 miljoonaa euroa. Sijoituksella ei ole tilikauden aikana ollut juuri arvonnousua. Sijoitusta ei ole käytetty tilikauden aikana. Kassan riittävyys rahoituslaskelman mukaan oli 27 päivää.

3.2 Toiminnallisten tavoitteiden / talousarvion toteutuminen

Kunnan ikärakenne 31.12.2018

Kunnan ikärakenne eri verrokkeihin nähden on haasteellinen. Yli 65 –vuotiaiden eläkeläisten määrä asukkaista on 37 prosenttia, kun Kainuun määrä on 27 prosenttia. Tulevia koululaisia on 3,2 %. Yläkoulun ja lukion ylläpito tulee lähivuosina olemaan taloudellisesti haasteellista.

Kuntastrategian tavoitteet

Tilinpäätöksessä hallitus on antanut selvitykset kunnan strategisien tavoitteiden toteutumisesta. Talousarviossa tavoitteiksi on määritelty:

- Rohkea ja toimeenpanokykyinen Puolanka
- Joustava ja ketterä palvelujärjestelmä
- Houkutteleva paikka asua ja yrittää
- Liikkuva ja hyvinvoiva puolankalainen
- Kumppanina vahva ja aktiivinen kolmas sektori

Hallituksen esittämässä arviossa ”houkuttelevaan paikkaan asua ja yrittää” ei ole pystytty antamaan kuvaavia mittareita tai tavoitteessa ei ole aivan onnistuttu. ”Liikkuva ja hyvinvoiva puolankalainen” tavoitteet eivät ole toteutuneet.

Tavoitteista on toteutettu ruokahuollon, päivähoidon siirto ostopalveluiksi. Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut on alueellisesti kilpailutettu ja vuoden 2020 alussa palveluntuottaja on vaihtunut Kainuun Sote-kuntayhtymästä Oulun kaupungin tytäryhtiö Monetralle. Kevään 2020 aikana palvelutuotantoa on käynnistetty.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Valtuuston hyväksymät strategiset painopisteet ovat korkealla otsikkotasolla. Jotta niitä voitaisiin tehokkaasti hyödyntää, ja niistä tehdä valtuustossa operatiiviselle tasolle täytäntöönpanokelpoiset työvälineet. Tulevalle valtuustokaudelle tulee valmistella kattava strategia, joka muuttuu vuosittain toteutettavaksi toimintasuunnitelmaksi ja talousarvioksi.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta tilinpäätöksessä ei ole esitetty toiminnan suoritteita, esim hoitoonpääsyä. Vuoden 2020 alussa erikoissairaanhoidon ostot muilta kuin palveluntuottajalta tulevat osittain kunnan maksettavaksi. eikä niitä kierrätetä palveluyrityksen kautta.

Palvelua on jatkettu useita vuosia, ilman että uutta kilpailutusta olisi tehty.

Toimintakertomuksessa ei ole analysoitu toiminnallisia tavoitteita. Toimintakertomus esittää toiminnan kuvauksen, ei vastauksia, missä on onnistuttu / epäonnistuttu.

Sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta on annettu selonteko toteutettavista toimintatavoista.

Sivistyslautakunnan selvitys vuoden 2019 tavoitteiden toteutumisesta

Tarkastuslautakunta on saanut selvityksen toiminnan toteutumisesta. Toimintakertomuksessa on esitetty tilikauden toimintakuvaus laajasti. Mikä oli tavoite ja miten se toteutettiin, ei sisälly toimintakertomukseen. Tavoitteet pääsääntöisesti olivat normaaleja koulutoimintaan liittyviä tehtäviä.

PUOLANGAN LUKIO	2015	2016	2017	2018	2019	muutos 18/19
Oppilasmäärä (nuoriso ja aikuiset)	42	41	40,9	35,5	29,8	-5,7
Valtionosuus	465 086 €	459 476 €	453 515 €	393 002 €	323 457 €	- 69 545,00 €
omarahotusosuus VOS lukio	857 615 €	824 128 €	707 464 €	215 162 €	208 823 €	- 6 339,00 €
Omarahotusosuus VOS ammattik				477 422 €	465 073 €	- 12 349,00 €
lukion olemassaolon vaikutus	- 392 529 €	- 364 652 €	- 253 949 €	- 299 582 €	- 350 439 €	- 50 857,00 €
Lukion toimintakulut	439 877 €	391 434 €	369 994 €	340 717 €	363 958 €	23 241,00 €

VOS peritään valtionosuuksien maksatuksen yhteydessä.

Valtio perii asukasluukohtaisen kuntaosuuden, vuodesta 2018 lähtien yksikköhinta on määritetty lukiolle ja ammattikoulutukselle erikseen. Perintä tehdään, oli kunnassa lukiota tai ei. Toiteutuneiden kulujen ja saadun valtionosuuden erotus on vielä suhteellisen pieni. Mikäli oppilasmäärä vähenee nykyisestä, ongelmia tulee opetusryhmissä ja ainevalikoimassa. Lukion olemassaolo turvaa laadukkaan perusopetuksen opettajien yhteiskäytön vuoksi. Lukiovertailussa Puolangan lukio on pärjännyt hyvin, esimerkiksi 2020 kirjoituksissa pienten lukioiden ryhmässä se oli neljännellä tilalla.

Kunta ulkoisti varhaiskasvatuksen ja toiminta vakiintui syksyllä 2019. Toiminnallisena tavoitteena oli joustava ja laadukas varhaiskasvatus, asiakastyytyväisyyskyselyssä keskiarvoksi tuli 3,9.

4 TARKASTUSLAUTAKUNNAN MUUT HAVAINNOT JA ARVIOINNIIT

4.1 Kunnan yleishallinto

Vuoden 2018 on selvitetty voimassa olleet sopimukset, joiden kaikkien tarpeellisuus ei ole ollut selvillä. Tarpeettomia sopimuksia on irtisanottu. Hallintosäntöä on muokattu useaan kertaan vuoden 2017 ja 2018 aikana. Tarkoituksena on uusia hallintosäntö muotoutuneiden käytäntöjen mukaiseksi. Erityisesti päätösvallan siirtämiseen on kiinnitettävä huomiota. Vuoden 2018 aikana on uusittu useita ohjeita. Ohjeiden jalkauttaminen käytäntöön on menossa. Myös konserniohje ja sisäisen valvonnan sekä riskienhallintaohjeet on uusittu.

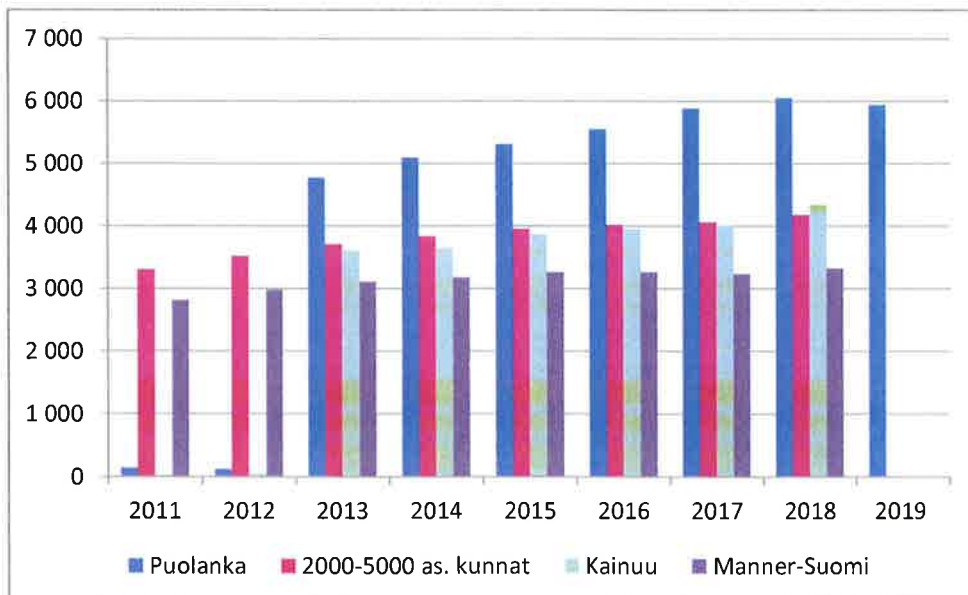
Pöytäkirjat 1.6.2017 lukien ovat nähtävillä kunnan tietoverkossa. Viranhaltijapäätökset on myös julkaistava yleisessä tietoverkossa kuntalain mukaisesti. Päätös tulee perustella ja siitä on selvittävä, mihin säädökseen päätös perustuu. Päätösten määrä on vähäinen. Hallintosäännössä on päätösvaltaa delegoitu viranhaltijoille.

4.2 Sosiaali- ja terveyspalvelut

Kunnan sosiaali- ja terveyspalvelut on pääosin ulkoistettu Attendolle vuodesta 2013 ja vuonna 2019 palvelut tuotti Terveystalo Kuntaturva. Koko sopimus oli voimassa vuoden 2019 loppuun saakka. Sopimuskautta on jatkettu osittain vuoteen 2021 ja osittain vuoteen 2022. Käyttäjien näkökulmasta palvelut ovat toimineet kohtuullisesti.

Hoitoon pääsy toteutuu asianmukaisesti ja asetuksen edellyttämät määräajat eivät ole ongelma.

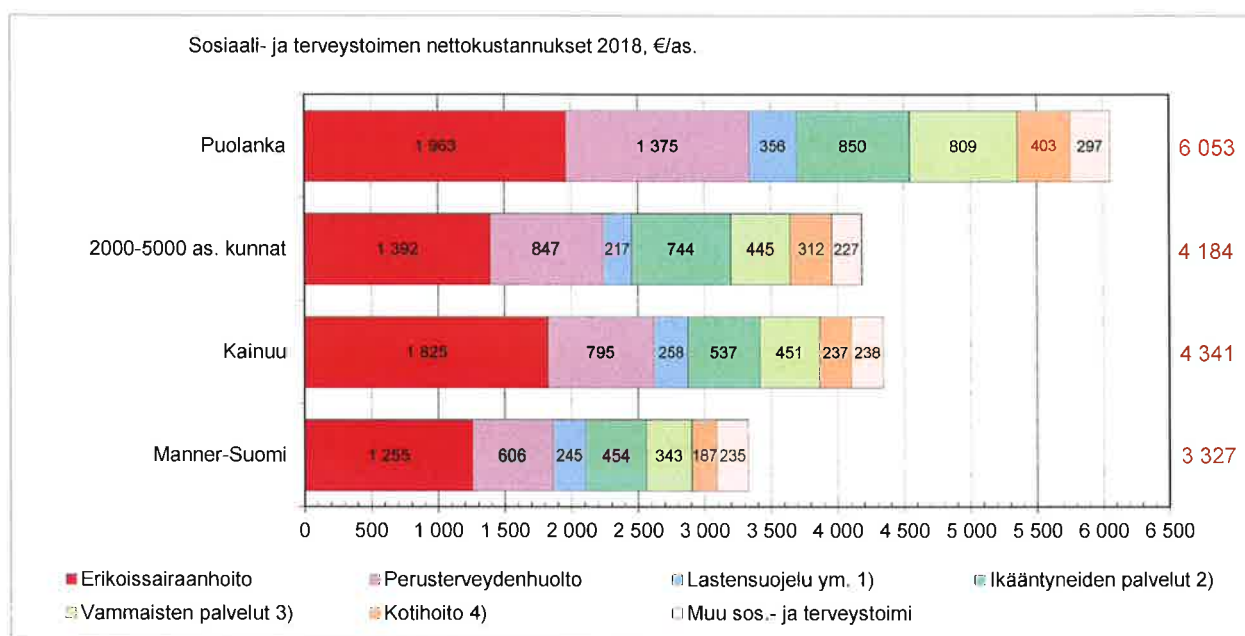
Sosiaali- ja terveysmenojen netto asukasta kohden 2011 - 2019

Sosiaali- ja terveystalouden kehitys 2013 – 2019 (Attendo / Terveystalo)

Sosiaali- ja terveyskustannukset yht Attendo / Terveystalo	Sopimus	Kunnan netto-kustannus	Laskennallinen ALV	Attendon / Terveystalon kokonaissumma
2013	12 271 474 €	12 120 310 €	637 911 €	12 758 212 €
2014	12 639 618 €	12 292 899 €	646 995 €	12 939 894 €
2015	13 018 807 €	12 626 603 €	664 558 €	13 291 161 €
2016	13 568 807 €	13 200 547 €	694 766 €	13 895 313 €
2017	14 251 318 €	13 539 383 €	712 599 €	14 251 982 €
2018	14 251 318 €	14 107 837 €	742 495 €	14 850 332 €
2019	14 251 318 €	14 187 355 €	746 702 €	14 934 057 €

Tilastossa ei näy vuonna 2018 suoraan edellisten vuosien ali- / ylijäämään kirjattuja lisälaskuja. Laskut kohdistuivat vuoteen 2017.

Sosiaali- ja terveystoimen toimintojen kustannusjakautuminen vuonna 2018

Kunnan ja Kainuun soten välillä on ollut erimielisyyttä eläkemenerusteisten eläkevakuutusmaksujen maksamisesta. Kyseessä on **vanhan keskussairaalan eläkemaksut**, jotka on siirretty maakunnan loppumisen yhteydessä jäsenkuntien maksettavaksi. Vuonna 2013 aloittanut kuntayhtymä on hyväksynyt muiden jäsenkuntien maksut itselleen maksettavaksi ja KEVA perii ne suoraan. Kuntayhtymä ei hyväksy Puolangan kunnan maksuja, **vaikka kunta on tasavertainen erikoissairaanhoidon toteutuksessa**. Neuvotteluissa ei ole päästy sopimukseen. Saaminen on noussut vuosien aikana yli miljoonaan euroon.

4.3. Sivistyspalvelut

Kunnan vapaasivistustoimi on kunnan kokoon nähden riittävästi resursoitu. Kunta tekee hyvää yhteistoimintaa kunnassa olevien järjestöjen kanssa.

4.4. Tekninen toimiala

Kunnassa toimivat vesi- ja viemärlaitokset on eriytetty laskennallisesti omiksi kokonaisuuksikseen. Tilinpäätöksessä vesihuoltolaitoksen tilikauden alijäämä oli yli 90 000 euroa. Kertynyttä alijäämää oli lähes 230 000 euroa. Kunnan laitoksilta edellytetään, että kertyneet alijäämät on saatava katettua laitoksen omalla toiminnalla. Alijäämää kerrytti kunnan sisäiset palvelut, vuonna 2018 palveluita ei ole kirjattu kohteelle. Liittymismaksuvelkaa on kertynyt yhteensä 107 000 euroa. Velkaa kertyy koska liittymät ovat palautuskelpoisia.

6 KUNNAN SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA

Kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat kunnanhallituksen alaista toimintaa. Kuntalaissa ja hallintosäännössä on määritelty rajoja viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden tehtäville ja mahdollisuuksille osallistua päätöksentekoon. Toiminnassa sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat ns. hyvää hallintotapaa, jota noudattamalla sisäinen valvonta toteutuu kaikilta osin. Toiminnoille tulee määritellä prosessit.

Toimialat raportoivat talousarvion ja toimintasuunnitelman toteutumisesta säännöllisesti kunnanhallitukselle ja – valtuustolle. Raportointien yhteyteen tulisi liittää mahdolliset menojen ylitykset ja tulojen alitukset ja valtuusto päättää niistä.

Kunta on tehnyt yhteistoimintasopimuksen ICT-palveluiden sekä talous- ja palkkalaskennan hoitamisesta Kainuun sote -kuntayhtymän kanssa. Sopimukset olivat voimassa tilikauden 2019 loppuun saakka. Kuntayhtymä oli velvollinen resurssioimaan kunnan tarvitseman henkilöstön toteuttamaan annettua tilausta. Palvelua jouduttiin täydentämään palkkaamalla ulkopuolinen asiantuntija. Kunnan hallinnossa tulee olla osaavaa henkilöstöä todentamassa palveluiden oikeellisuus.

Kunnan ja kuntakonsernin riskienhallinnasta toimintakertomuksessa on esitetty kuvaus riskien hallinnan toteuttamisesta. Tarkastuslautakunnan tietoon ei ole tullut mahdollisia riskejä, joista saattaa aiheutua kunnalle vastuuta. Riskienhallinnasta tulee tehdä kartoitus ja tunnistaa kunnan riskit ja määritellä niiden todennäköisyys. Toiminnan avoimuudessa ja päätösten dokumentoinnissa on tarkastuslautakunnan mielestä kehitettävää.

6 TILINTARKASTUSKERTOMUS

Tilintarkastajan tekemä tarkastus on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tehty riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että kunnan hallintoa ja taloutta on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille vuodelta 2019.

7 ALLEKIRJOITUKSET

Puolangalla kesäkuun 5. päivänä 2020

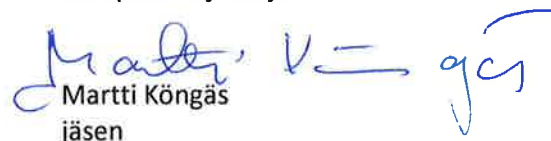
Heli Kinnunen
puheenjohtaja

Seppo Rajala
varapuheenjohtaja

Anna-Maija Sutinen
jäsen

Martti Köngäs
jäsen